

भाग २

नेपाल सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

संवत् २०७३ को ऐन नं. १०

कर्मचारी सञ्चय कोष ऐन, २०१९ लाई संशोधन गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : कर्मचारी सञ्चय कोष ऐन, २०१९ लाई संशोधन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम “कर्मचारी सञ्चय कोष (नवौँ संशोधन) ऐन २०७३” रहेकोछ।
(२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।
२. कर्मचारी सञ्चय कोष ऐन, २०१९ को प्रस्तावनामा संशोधन : कर्मचारी सञ्चय कोष ऐन, २०१९ (यसपछि “मूल ऐन” भनिएको) को प्रस्तावनामा रहेका “र अन्य कर्मचारीहरूको निमित्त सञ्चय कोषको” भन्ने शब्दहरूको सट्टा, “अन्य कर्मचारीहरू र स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरूको निमित्त सञ्चय कोष, निवृत्तिभरण कोष लगायत अन्य सामाजिक सुरक्षा कोषको” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन्।
३. मूल ऐनको दफा २ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा २ को खण्ड (ख) पछि देहायको खण्ड (ख१) थपिएको छ :-
“(ख१) “स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्ति” भन्नाले निजी रूपमा सञ्चालित व्यवसाय वा रोजगारीबाट आय आर्जन गर्ने इन्जिनियर, चिकित्सक, कानून व्यवसायी, लेखापरीक्षक लगायतका पेशा व्यवसाय गर्ने व्यक्ति वा निजसँग सम्बद्ध

कर्मचारी सम्झनु पर्छ र सो शब्दले वैदेशिक रोजगारमा संलग्न व्यक्ति, अस्थायी वा सेवा करारमा कार्यरत व्यक्ति, घरेलु कामदार, कृषक, असङ्गठित क्षेत्रमा कार्यरत श्रमिक, चिया बगानका श्रमिक तथा सहकारी संघ संस्थामा कार्यरत कर्मचारी समेतलाई जनाउँछ ।”

४. मूल ऐनको दफा ३ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा ३ को,-
 - (१) उपदफा (४) मा रहेका “नामसारी गर्न” भन्ने शब्दहरू पछि “बिक्री तथा सट्टापट्टा गर्न” भन्ने शब्दहरू थपिएका छन् ।
 - (२) उपदफा (५) मा रहेको “काठमाडौंमा” भन्ने शब्दको सट्टा “काठमाडौं उपत्यकाभित्र” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।
५. मूल ऐनको दफा ११ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा ११ मा रहेका “नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्रालय” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “अर्थ मन्त्रालय” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।
६. मूल ऐनमा दफा ११क. थप : मूल ऐनको दफा ११ पछि देहायको दफा ११क. थपिएको छ :-

“११क. कोषको अनुगमन तथा निरीक्षण : (१) अर्थ मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार कोषको काम कारवाहीको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।

(२) अनुगमन तथा निरीक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था अर्थ मन्त्रालयले तोके बमोजिम हुनेछ ।”
७. मूल ऐनको दफा १२ख. मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १२ख. को उपदफा (१) मा रहेका “दश वा दश भन्दा बढी कर्मचारी काम गर्ने संस्थाले” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “सङ्गठित संस्थाले” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।
८. मूल ऐनमा दफा १२ग. थप : मूल ऐनको दफा १२ख. पछि देहायको दफा १२ग. थपिएको छ :-

“१२ग. स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिले कोषमा रकम जम्मा गर्न सक्ने : (१) स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिले तोकिए बमोजिमको रकम कोषमा जम्मा गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कोषमा जम्मा रहेको रकमको सङ्कलन तथा भुक्तानी सम्बन्धी प्रक्रिया

र कोषबाट पाउने सुविधा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था
तोकिए बमोजिम हुनेछ ।”

९. मूल ऐनको दफा १३ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १३ को,-

(१) उपदफा (१) को सट्टा देहायको उपदफा (१) राखिएको
छ :-

“(१) दफा १२, १२ख. र १२ग. बमोजिम कोषमा
रूपैयाँ जम्मा हुन आएपछि प्रत्येक कर्मचारी र
स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिको नामबाट जम्मा हुन
आएको रकम सो कर्मचारी र स्वरोजगारमा संलग्न
व्यक्तिको नामको खातामा जम्मा गरिनेछ ।”

(२) उपदफा (२) पछि देहायको उपदफा (२क) थपिएको
छ :-

“(२क) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको
भए तापनि स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिको हकमा
तत्सम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।”

(३) उपदफा (३) मा रहेको “कर्मचारीलाई” भन्ने शब्दको
सट्टा “कर्मचारी र स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिलाई”
भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

१०. मूल ऐनको दफा १८ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १८ को
खण्ड (ज) भिकिएको छ ।

११. मूल ऐनमा दफा १८क. थप : मूल ऐनको दफा १८ पछि देहायको
दफा १८क. थपिएको छ :-

“१८क. कोषलाई छुट र सुविधा : प्रचलित कानूनमा जुनसुकै
कुरा लेखिएको भए तापनि कोषलाई देहायको छुट र
सुविधा प्राप्त हुनेछ :-

(क) कोषले दिने कर्जा वा पुनःकर्जाको लिखत
रजिष्ट्रेशनमा रजिष्ट्रेशन दस्तुर नलाग्ने ।

(ख) कोषसँग गरिने कुनै किसिमको कारोबारको
लिखतमा कोषलाई आय टिकट दस्तुर वा
रजिष्ट्रेशन दस्तुर नलाग्ने ।”

१२. मूल ऐनको दफा १९ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा १९ को
सट्टा देहायको दफा १९ राखिएको छ :-

“१९. कोषको अधिकार : कोषलाई आफ्नो मौज्दात र
सम्पत्तिको परिचालन तथा सामाजिक सुरक्षाको दायरा

विस्तार गर्ने सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको अधिकार हुनेछ :-

- (क) नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारबाट स्वीकृति प्राप्त विदेशी वा स्वदेशी संस्थाको ऋण पत्रमा लगानी गर्ने,
- (ख) प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित बैङ्कहरूको नगद प्रमाणपत्र (क्यास सर्टिफिकेट) मुद्दती डिपोजिटमा लगानी गर्ने,
- (ग) कोषले उपयुक्त ठहर्‍याएको प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित वित्तीय संस्थाहरूको नगद प्रमाणपत्र (क्यास सर्टिफिकेट) मुद्दती डिपोजिटमा उपयुक्त बैङ्क जमानत लिई लगानी गर्ने,
- (घ) नेपाल सरकारको जमानतमा कोषले तोकेको शर्त र ब्याजमा कुनै उद्योग धन्दा वा सङ्गठित संस्थालाई ऋण दिने,
- (ङ) बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाको शेयरमा लगानी गर्ने,

तर त्यसरी शेयरमा लगानी गर्दा त्यस्तो बैङ्क वा वित्तीय संस्थाको निष्काशित पूँजीको पच्चीस प्रतिशतमा नबढ्ने गरी लगानी गर्नु पर्नेछ ।

- (च) कोषले उपयुक्त ठहर्‍याएको क्षेत्रमा प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित बैङ्क वा वित्तीय संस्थाहरूसँग मिली सहवित्तीयकरणको आधारमा धितो विभाजन (पारिपासु) गर्ने गरी आपसमा भएको सम्भौता अनुसार संयुक्त रुपमा कर्जा दिने,

- (छ) कोषले उपयुक्त ठहर्‍याएको प्रचलित कानून बमोजिम संस्थापित कम्पनी वा सङ्गठित संस्थाले जारी गरेको डिबेन्चरमा लगानी गर्ने, तर त्यसरी डिबेन्चरमा लगानी गर्दा त्यस्तो कम्पनी वा सङ्गठित संस्थाले जारी गरेको कुल डिबेन्चरको पच्चीस प्रतिशतमा नबढ्ने गरी लगानी गर्नु पर्नेछ ।
- (ज) कोषले नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारको स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको कुनै निकायद्वारा प्रवर्द्धित ऊर्जा उत्पादन र प्रसारण, कृषि विकास, पर्यटन र ठूला पूर्वाधार निर्माणको क्षेत्रमा शेयर लगानी गर्न सक्ने ।
- (झ) कोषले आफैं वा अरु संस्थासँग मिली कर्मचारी र स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिहरुको सहभागितामा सामूहिक लगानी योजना (म्युच्यल फण्ड) सञ्चालन गर्न कम्पनी वा संस्थाको स्थापना गर्ने,
- (ञ) कोषले कर्मचारी वा स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिको सहभागितामा सामूहिक लगानी योजना (म्युच्यल फण्ड) सञ्चालन गर्ने,
- (ट) कोषले आफैं वा अरु संस्थाहरुसँग मिली आवास परियोजनाहरु सञ्चालन गरी घर घडेरी सोभै वा किस्ताबन्दीमा सञ्चयकर्तालाई बिक्री वितरण गर्ने वा बहालमा दिने,
- (ठ) कोषले आफैं वा अरु संस्थाहरुसँग मिली विश्वविद्यालय, शिक्षण अस्पताल, मेडिकल कलेज लगायत शैक्षिक क्षेत्र, औषधी उत्पादन, ऊर्जा उत्पादन, पर्यटन, कृषि विकासमा सम्भाव्यता अध्ययन गरी लगानी गर्न सक्ने,

- (ड) कोषको स्वामित्वमा रहेका घर घडेरी बिक्री वितरण गर्ने वा आवास परियोजना सञ्चालन गर्न कम्पनी वा संस्थाको स्थापना र सञ्चालन गर्ने,
- (ढ) कोषको स्वामित्वमा रहेको जग्गामा भवनहरु निर्माण गरी बहालमा दिने,
- (ण) प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित बैङ्क वा वित्तीय संस्थाको जमानतमा शर्त र ब्याज तोकी प्रचलित कानून बमोजिम संस्थापित कम्पनी वा सङ्गठित संस्थालाई ऋण दिने,
- (त) कोषले उपयुक्त ठहर्‍याएको क्षेत्रमा पर्याप्त धितो वा जमानत लिई लगानी गर्ने,
- (थ) कोषको ऋण बाँकीमा कुनै संस्थाको जायजैथा कोषलाई प्राप्त भएमा सो जायजैथाको सदुपयोग गर्न कोष आफैले वा अरु कुनै संस्थासँग मिली सो संस्थाको सञ्चालन गर्ने वा नयाँ संस्था संस्थापना गर्ने,
- (द) निवृत्तिभरण, स्वास्थ्य बीमा लगायतका सामाजिक सुरक्षाको तोकिएको क्षेत्रमा कोष आफैले वा अन्य कुनै संस्थासँगको सहकार्यमा निवृत्तिभरण कोष, स्वास्थ्य बीमा, सामाजिक सुरक्षा कोष स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने,
- (ध) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले कोषबाट लिएको सापटी वा ऋण भाखाभित्र नबुझाएमा वा कोषले धितो वा जमानतमा कुनै लगानी गरेकोमा ऐन बमोजिम साँवा ब्याज असुली गर्ने र कोषमा रहेको सम्बन्धित व्यक्तिको सञ्चित रकम वा धितो सुरक्षणबाट असुली हुन नसकेमा त्यस्तो व्यक्ति वा संस्थाको

- स्वामित्वमा रहेको अन्य चल अचल सम्पत्तिबाट असुली गर्ने,
- (न) समितिले तोकेको शर्तमा कर्मचारी वा स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिलाई सापटी दिने,
- (प) कोषको सुरक्षालाई ध्यानमा राखी नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई कर्मचारीको हितको कुनै काम गर्ने,
- (फ) कोषले कर्मचारी तथा स्वरोजगारमा संलग्न व्यक्तिको अधिकतम लाभ तथा हित अभिवृद्धि हुने गरी समाजिक सुरक्षा वा कल्याणकारी कार्य गर्ने,
- (ब) यस ऐन अन्तर्गत गर्नु पर्ने काम गर्दा परिआएको अरु सबै काम गर्ने ।”

१३. मूल ऐनमा दफा १९क थप : मूल ऐनको दफा १९ पछि देहायको दफा १९क थपिएको छ :-

“१९क. असूल उपर गर्ने : (१) सञ्चयकर्ताको मासिक पारिश्रमिक रकमबाट कोषमा जम्मा गर्ने प्रयोजनको लागि कट्टा गरेको रकम र सो रकममा प्रचलित कानून बमोजिम थप हुने रकम समेत कोषमा जम्मा गरिदिनु पर्ने जिम्मेवारी रहेको कर्मचारीले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली बमोजिम कोषमा रकम जम्मा गर्न नपठाएको पाइएमा त्यस्तो कर्मचारीबाट कोषले सञ्चयकर्ताको कोषमा जम्मा हुनु पर्ने रकम र सो रकममा कोषबाट पाउने ब्याज समेतको हिसाब गरी हुन आउने एकमुष्ट रकम सम्बन्धित सञ्चयकर्ताको कोषको खातामा जम्मा गर्न कोषले अवधि तोकी सम्बन्धित कर्मचारीलाई आदेश दिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र सम्बन्धित कर्मचारीले सञ्चयकर्ताको रकम कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र सञ्चयकर्ताको रकम कोषमा जम्मा नगरेमा यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कोषले त्यस्तो कर्मचारीको नाममा रहेको कोषको खाताको रकमबाट असूल उपर गरी सञ्चयकर्ताको खातामा जम्मा गरिदिनेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम असूल गर्दा सञ्चयकर्ताको सम्पूर्ण रकम असूल उपर हुन नसकेमा कोषले त्यस्तो कर्मचारीको अन्य चल अचल सम्पत्तिबाट सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरी सञ्चयकर्ताको खातामा जम्मा गरिदिनेछ ।”

१४. मूल ऐनको दफा २० मा संशोधन : मूल ऐनको दफा २० को खण्ड (ग) भिकिएको छ ।

१५. मूल ऐनमा दफा २३क. थप : मूल ऐनको दफा २३ पछि देहायको दफा २३क. थपिएको छ :-

“२३क. लेखापरीक्षण समिति : (१) आर्थिक अनुशासन र आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कायम गर्न कोषमा एक लेखापरीक्षण समिति रहने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको लेखापरीक्षण समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।”

१६. मूल ऐनको दफा २९ मा संशोधन : मूल ऐनको दफा २९ को उपदफा (३) पछि देहायका उपदफा (४) र (५) थपिएका छन् :-

“(४) सञ्चयकर्ताको रकम कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने जिम्मेवारी रहेको कर्मचारीले त्यस्तो रकम कोषमा जम्मा नगरेको पाइएमा त्यस्तो कर्मचारीलाई सञ्चयकर्ताको कोषमा जम्मा हुनुपर्ने रकम र सो रकममा कोषबाट पाउने ब्याज समेतको हिसाब गरी हुन आउने एकमुष्ट रकम बराबरको रकम जरिवाना हुनेछ ।

(५) कोषले सञ्चयकर्ताको रकम कोषमा जम्मा गर्ने कर्मचारीलाई उपदफा (४) मा उल्लिखित जरिवानाका अतिरिक्त प्रचलित कानून बमोजिम विभागीय कारवाहीका लागि अख्तियारवाला समक्ष लेखी पठाउनेछ ।”

१७. मूल ऐनमा दफा २९क. थप : मूल ऐनको दफा २९ पछि देहायको दफा २९क. थपिएको छ :-

“२९क. कालो सूचीमा राख्ने सम्बन्धी व्यवस्था : (१) कोषसँग कुनै ठेक्का लिएको वा कुनै पनि किसिमको ठेक्कापट्टामा हिस्सेदार भएको वा कोषले लगानी गरेको वा कोषबाट ऋण लिएको कुनै व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थाले कोषलाई कुनै हानि नोक्सानी पुऱ्याएमा वा कोषलाई तिर्न बुझाउन पर्ने बाँकी नबुझाएमा त्यस्तो व्यक्ति वा संस्थालाई कोषले प्रचलित कानून बमोजिम कालो सूचीमा राख्नको लागि अधिकार प्राप्त निकायसमक्ष लेखी पठाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कोषबाट लेखी आएमा सम्बन्धित निकायले त्यस्तो व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थालाई कालो सूचीमा राख्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम कालो सूचीमा राखिएको व्यक्ति वा संस्थालाई कोषले सो कालो सूचीबाट हटेको दुई वर्षसम्म कुनै ऋण दिने, ठेक्कापट्टा दिने वा हिस्सेदार बनाउने वा कुनै किसिमको लगानी गर्ने छैन ।”

आज्ञाले,

टेकप्रसाद दुङ्गाना

नेपाल सरकारको सचिव